

OLIMPIADA NAȚIONALĂ DE LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ, CLASELE IX-XII
Etapa națională
20 aprilie 2023
Sibiu

Clasa a X-a

- Toate subiectele sunt obligatorii.
- Lucrările în care eseu/răspunsurile sunt precedate de titlu și/sau motto vor fi notate cu zero puncte.
- Timpul de lucru: trei ore.
- Total: 100 de puncte.

Citește cu atenție textele de mai jos.

A.

În anul următor – eram în clasa a III-a primară – ne-am mutat într-un cartier foarte îndepărtat de școală. Aveam o singură odaie, o cameră mobilată, adică un dormitor, cu mobilă galbenă și, agățate pe pereți, fotografii cu mirese și gineri în rame de bronz. De tavan era prins un vultur împăiat, care ținea în gheare becuri electrice.

Atunci a început dușmănia cea mare între mine și fratele meu. Bătăile aveau loc lângă butonul luminii electrice, în serile în care mama se ducea la sora ei. Eu voiam să sting lumina, ca să adorm devreme și să mă pot scula cu noaptea în cap (chinuită de grija că aș putea întârzia la școală, dat fiind drumul lung). El venea înverșunat să aprindă, pasionat de fasciculele cu Sherlock Holmes și Nick Winter... Eu mă încăpățânam să sting, el se înverșuna să aprindă... De o parte și de alta se cărau palme și pumni, dar forțele, desigur, erau inegale. Cotonogită, rămâneam pe dușumea, și când nu mai aveam putere să urlu și lacrimi să plâng, mă forțam să rezist în aceeași poziție de victimă, să scâncesc și să gem până se înapoia mama, ca să facă dreptate.

În iarna următoare s-a întâmplat evenimentul cel mai important din viața mea de până atunci, am avut cele mai mari bucurii, cele mai tari emoții: mama m-a dus la teatru. M-am gătit cu o rochie vișinie de catifea, făcută anume pentru această ieșire în lume, și nu-mi amintesc să mă fi chinuit vreodată mai mult curgerea prea înceată a timpului ca atunci, când ziua spectacolului se apropia. În ajun mi-am îmbrăcat rochia, pantofii de lac, mi-am schimbat cărarea, mi-am legat și mi-am dezlegat de mai multe ori funda, ca să văd cum îmi stă mai bine, am controlat ciorapii, să nu fie rupți. Mă temeam necontenit să ne mai ducem, o întrebam întruna pe mama dacă nu cumva a răstăcit biletele. De altfel, până la ușă (când le-am arătat controlorului), mi-am simțit buzele uscate, de teamă că le va pierde, și chiar după ce ne-am instalat, tot mi-a fost frică de vreo încurcătură care ne-ar fi putut scoate de acolo.

Sala de teatru, chiar înainte de ridicarea cortinei, m-a uimit. Lumina bogată, căldura, fotoliile plușate, totul mi s-a părut încântare și farmec amețitor. Sus, galeriile și lojile creșteau ca în vis, într-un tavan cât cerul.

Ce așteaptă această lume gătită și parfumată, ce se va-nîmpla după ridicarea cortinei? Mă chinuia trecerea prea înceată a timpului (mai ales că, de frică să nu întârziem, venisem mult prea devreme). Piesa pe care am văzut-o a fost *Taifun* (cu Aristide Demetriad).

După spectacol, am făcut febră și am stat două zile în pat. Apoi, multă vreme n-am mai trăit decât pentru bucuria de a merge la teatru. Mă întorceam după fiecare spectacol legată parcă pe veci de soarta celor de pe scenă, imitând gesturile și felul de a vorbi al acțrilor, așa cum apăreau în diferite roluri. Într-o zi îmi închipuiam că sunt „Fecioara răstăcită”. În alta, așteptam

sosirea tatii, care va avea plete albe și o rană la picior, ca marele Nottara în rolul lui Ștefan cel Mare.

În primăvară m-am dus într-o zi la școală fără să fi desenat harta la geografie. Eram înghețată de frică să nu fiu ascultată. Când profesoara s-a uitat la mine, când am schițat gestul de a mă scula, am strâns ochii, ca și când ar fi trebuit să mă arunc într-o prăpastie. Catastrofa părea de neînlăturat. Atunci ușa se deschise și directoarea noastră, emoționată, cu ochii umezi, a intrat spunând:

— Copii, s-a încheiat pacea, vă puteți duce acasă.

Cella Serghi, *Pânza de păianjen* (1938)

B.

— A sosit circul!

Vestea cădea ca un trăsnet (pozitiv), ca un mesaj divin, ca o invitație la evadare. [...]

După ce azeam vestea, un fel de febrilitate ne cuprindea pe toți, mari și mici, copii din cartier și colegi de școală. Circul reprezenta o infuzie de fantastic în viața monotonă a micului oraș. Circul însemna o explozie de culoare și de sunete *nemaiauzite*. Totul se metamorfoza în oraș când veneau caravanele cu artiști și cu dresori, cu clovni și cu animale. Seara se azeau în tot orașul orchestra circului, mai ales trompetele răsunau povestind ceva miraculos, anunțând existența unei alte lumi.

Noi, copiii, fugeam de altfel după ore ca să vedem instalarea circului. Ridicarea cupolei de pânză impermeabilă pe mai multe catarge înfipte în pământ avea ceva dintr-o ceremonie exotică și o urmăream cu ochii cât cepele. Operațiunea se desfășura după reguli precise și implica munca a câtorva zeci de oameni, adevărați prestidigitatori care mânau cu dibăcie funii, cârlige, țepușe... Când cortul gigantic începea să se înalțe, însoțit de strigăte de „hei rup!”, întreaga configurație aeriană a orașului se schimba, circul devenea cel mai important edificiu al urbei.

— Cinsprezece caravane!

— Ba șaisprezece!

Ceea ce se întâmpla în jurul caravelor era un alt spectacol pe care în niciun caz nu voiam să-l ratăm. Viața de zi cu zi a acelor artiști, în caravanele lor pictate și dotate cu multe ferestre și cu mici balcoane la extremități, devenea expresia libertății însăși. Așa o viață ne doream de fapt și noi, să fim *nomazi* și să nu depindem de nimeni. Timp de ore și ore îi pândeam pe acești oameni *speciali* și îi invidiam din tot sufletul. Ni se părea fabulos să-i vedem cum ieșeau dimineața din rulotele lor, cum se spălau pe dinți și pe față, cum își luau micul dejun, cum începeau să-și scoată la aer costumele și alte obiecte misterioase. Unii începeau să exerseze pentru a-și *intră în mână*. Înghițitorii de săbii își lustruiau săbiile, jonglerii își lustruiau popicele, clovni începeau să se machieze și să-și instaleze nasul roșu, dresorii mergeau, cu bicul subțiu, să-și salute animalele și să asiste la hrănirea lor, iar unii intrau chiar ei înșiși în cuștile cu gratii de fier pentru a le da de mâncare leilor și urșilor.

Toate aceste operațiuni, *făcute la vedere*, ascundeau, fără îndoială, o anumită intenție publicitară... dar noi, copiii, consideram că ni se făcea un imens cadou întrucât eram lăsați să surprindem intimitatea artiștilor ambulanți, fazele de pregătire a ceea ce urma să fie marele spectacol.

Circul era un puternic *perturbator* de normalitate. O infuzie de vis în realitate, o suprimare a frontierelor dintre fantastic și cotidian. Atunci am început de fapt să-i iubesc pe *perturbatori*. Clovni și trapeziști, călăreți și dresori, dansatori pe sărmă și recitatori, poeți și lunatici, toți au devenit *familia* mea. Fără să-mi dau seama am decis atunci să devin și eu un *perturbator* de realitate. Fără să știu încă, bineînțeles, la vârsta de șase, șapte sau opt ani, în ce formă urma să fiu *altfel*. [...]

Cercul venea deci cu o panoplie de miracole și de senzații insolite din care ne hrăneam apoi luni și luni de zile. Mie, însă, dintre toți acești *nebuni* cel mai mult îmi plăceau clovnii. Treptat, în decursul anilor, mi-am dat seama că numerele de dresură, de călărie, de salturi la trapez și de jonglerie se repetau de fapt. Noi și proaspetele mi se păreau numai prestațiile clovnilor. Chiar dacă dansatorii pe sârmă și ceilalți acrobați, inclusiv dresorul când își puneau capul în gura leului, își așteptau anumite riscuri, clovnii parcă se confruntau cu un risc și mai mare, întrucât numărul lor consta în a-i imita pe artiști cu scopul de a provoca râsul prin ratarea acestor încercări de imitație... Ori, nu era oare acela cel mai mare risc, să rateze impresia de ratare, să ironizeze virtuozitatea, dar mai ales clișeele ei?

Repet, mi-au trebuit mulți ani până când creierul meu a înțeles ceea ce știa deja inima. Și anume că un clovn este un demolator de clișee... Iar circul este, în mod inevitabil, plin de clișee. Tobe care bat pentru a accentua suspansul, avertismentele prezentatorului cerând publicului să nu miște și să nu vorbească fiindcă „numărul care urmează implică un mare grad de pericolozitate”... Inevitabile, acceptate clișee. Ca și expresiile de triumf de pe fețele acrobaților după executarea unor numere dificile, ca și ropotele prelungite de aplauze ale publicului după fiecare număr (când muzica ritmată întreține de fapt entuziasmul publicului). În interiorul miracolului exista deci și o rutină, pe care numai clovnii o puteau sfârșî prin numere de improvizatie. Iată doar câteva din motivele pentru care clovnii au devenit adevărații mei eroi, simboluri ale unui fel de revoltă continuă împotriva clișeeilor. Îngerii diabolici, marginali celești, plângăcioși veseli și comici triști, simboluri ale unei ghidușii care au stat poate chiar la originea apariției vieții (oare existența noastră nu este o glumă pe care tocmai o spune cineva cuiva?) clovnii mi-au procurat întotdeauna o emoție de tip metafizic.

Matei Vișniec, *lubirile de tip pantof. lubirile de tip umbrelă...* (2016)

Subiectul I

(30 de puncte)

Răspunde, pe foaia de concurs, la fiecare dintre următoarele cerințe.

1. Ilustrează o funcție a limbajului, comună ambelor texte, cu câte un exemplu din fiecare dintre acestea. **5 puncte**
2. Prezintă rolul interogațiilor retorice din textul *lubirile de tip pantof. lubirile de tip umbrelă...* de Matei Vișniec. **5 puncte**
3. Compară relația dintre timpul narării și timpul narat, în cele două texte date. **5 puncte**
4. Explică semnificația fragmentului: „Cercul era un puternic *perturbator* de normalitate. O infuzie de vis în realitate, o suprimare a frontierelor dintre fantastic și cotidian. Atunci am început de fapt să-i iubesc pe *perturbatori*. Clovni și trapeziști, călăreți și dresori, dansatori pe sârmă și recitatori, poeți și lunatici, toți au devenit *familia* mea. Fără să-mi dau seama am decis atunci să devin și eu un *perturbator* de realitate. Fără să știu încă, bineînțeles, la vârsta de șase, șapte sau opt ani, în ce formă urma să fiu *altfel*.”, din al doilea text dat. **5 puncte**
5. Susține-ți opinia despre modul în care motivul teatrului este valorificat în textul *Pânza de păianjen* de Cella Serghi. **5 puncte**

Notă

Niciun răspuns nu va depăși 100 de cuvinte.

Pentru **conținut**, vei primi 25 de puncte, iar pentru **redactare**, vei primi 5 puncte (utilizarea limbii literare – 1 punct; logica înălțurării ideilor – 1 punct; ortografia – 1 punct; punctuația – 1 punct; respectarea precizării privind numărul de cuvinte – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, răspunsurile vor fi formulate în enunțuri.

Subiectul al II-lea (35 de puncte)

Redactează un text de cel puțin 300 de cuvinte, reprezentând incipitul unui roman scris de tine. Naratorul acestuia este un clown dintr-un circ ambulant, care își amintește un moment din copilărie, relevant pentru alegerea acestei profesii.

În redactarea textului tău, vei respecta convențiile textului narativ.

Notă

Pentru **conținut**, vei primi 30 de puncte, iar pentru **redactare**, vei primi 5 puncte (utilizarea limbii literare – 1 punct; logica înlănțuirii ideilor – 1 punct; ortografia – 1 punct; punctuația – 1 punct; respectarea precizării privind numărul de cuvinte – 1 punct).

Subiectul al III-lea (35 de puncte)

Scrie un eseu, de 600 – 900 de cuvinte, despre *spectacol ca modalitate de ieșire din cotidian*, pornind de la cele două texte date și valorificând experiența ta culturală (literatură, arte plastice, muzică, cinematografie etc.).

Notă

În elaborarea eseului, vei respecta structura textului de tip argumentativ: *ipoteza*, constând în *formularea tezei/a punctului de vedere* cu privire la temă, *argumentația* (cu trei argumente/raționamente logice/exemple concrete etc.) și *concluzia/sinteza*.

Pentru **conținutul** eseului, vei primi 30 de puncte, iar pentru **redactare**, vei primi 5 puncte (utilizarea limbii literare – 1 punct; logica înlănțuirii ideilor – 1 punct; ortografia – 1 punct; punctuația – 1 punct; respectarea precizării privind numărul de cuvinte – 1 punct).

Punctajul pentru redactare se acordă numai dacă eseu are minimum 600 de cuvinte.

Inserarea de citate critice necomentate sau nerelevante pentru tema dată atrage după sine neacordarea punctajului maxim.